

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/66373,Dyskusja-wokol-ksiazki-Obszar-Centralny-Zrzeszenia-WiN-Warszawa-1-marca-2019-Zap.html>
2022-05-21, 10:51

Dyskusja wokół książki „Obszar Centralny Zrzeszenia WiN” - Warszawa, 1 marca 2019 - Zapraszamy do obejrzenia transmisji

Zapraszamy do obejrzenia transmisji

1 marca 2019 roku, w Centrum Edukacyjnym IPN „Przystanek Historia" im. Janusza Kurtyki w Warszawie, odbyła się prezentacja książki „Obszar Centralny Zrzeszenia WiN". W dyskusji udział wzięli dr Tomasz Łabuszewski, dr Kazimierz Krajewski i dr Andrzej Chmielarz. Spotkanie prowadził redaktor dr Jędrzej Lipski.

- Spotykamy się w dniu szczególnym - 1 marca, w Narodowym Dniu Pamięci Żołnierzy Wyklętych. Myślę, że to najlepszy dzień na spotkanie promujące wydawnictwo IPN (*Obszar Centralny Zrzeszenia WiN 1945-1957*) pod redakcją dr. Tomasza Łabuszewskiego - powiedział, witając licznie przybyłych gości, dr Jędrzej Lipski.

Redaktor naukowy prezentowanej książki dr Tomasz Łabuszewski z warszawskiego oddziału IPN powitał obecną na spotkaniu Hannę Rybicką, córkę pierwszego prezesa Obszaru Centralnego WiN Józefa Rybickiego. - Panią Hannę honoruję podwójnie, ponieważ jest jednym z donatorów materiałów źródłowych, które przyczyniły się do powstania publikacji IPN. (...) Mamy schizofreniczne wrażenie, że patrząc na półki księgarskie, które uginają się pod ciężarem książek poświęconych podziemiemu antykomunistycznemu, że na ten temat wiemy praktycznie wszystko, gdy tymczasem prawda jest zgoła inna. Przez szereg ostatnich lat nie ukazało się zbyt wiele prac, które można by wymienić jako kroki milowe na płaszczyźnie naukowej, jeśli chodzi o badanie podziemia antykomunistycznego, II konspiracji po 1944 roku, to wszystko zastąpiła popkultura. (...) Efekt jest taki, że w chwili obecnej nie ma syntezy Delegatury Sił Zbrojnych na Kraj ani Zrzeszenia Wolność i

Niezawistość. (...) Nie mają swoich opracowań najsilniejsze struktury okręgowe, np. okręg białostocki ma ewidentnego pecha, nikt nie bada tam ani struktur Obozu Narodowego, ani nie ma opracowania dotyczącego konspiracji WiN na tym terenie. Inne struktury też nie wyglądają dobrze. Obszar Zachodni nie doczekał się rzetelnych badań. (...) Struktura publikacji, którą dziś przedstawiamy, jest przemyślana tak, aby przedstawić wszystkie poziomy dowodzenia organizacją WiN na terenie obszaru. To pozwala na czytelny obraz funkcjonowania organizacji. Od szczebla centralnego, czyli Komendy Obszaru oraz pokazania relacji komendy ze strukturami terenowymi i pokazania, jak faktycznie żyły struktury terenowe. Czym się kierowały w działaniach. Na ile oddziaływanie Komendy Obszaru miało charakter czytelny i rzeczywisty, a na ile mamy tu do czynienia z bytami równoległymi, które żyły przez dwa lata swoim własnym życiem – powiedział dr Łabuszewski.

Dr Andrzej Chmielarz (historyk wojskowości) był poproszony o wyjaśnienie, jakie były powody utworzenia Zrzeszenia „Wolność i Niezawistość”, którego pełna nazwa brzmiała Ruch Oporu bez Wojny i Dywersji „Wolność i Niezawistość”, a jednocześnie istniały w terenie oddziały zbrojne WiN. Stwierdził, że jedno z postawionych w książce pytań dotyczy sensu i efektów działania tej organizacji, której powołanie było wypadkową kilku czynników. – Po pierwsze brak przygotowania polskiego podziemia wojennego antyniemieckiego do zderzenia z okupacją sowiecką. Naiwna wiara we władze na obczyźnie i wiążące nasze sojusze spowodowała, że do pewnych działań zabrano się zbyt późno. Po drugie Powstanie Warszawskie zrujnowało te działania. Po trzecie pęknięcie 1944/1945, skuteczna indoktrynacja wywołała ogromną dezorientację. Proszę przeczytać deklarację ideową Zrzeszenia WiN, piękny program, tylko zderzenie z rzeczywistością, możliwość jej realizacji była bliska zeru –mówił dr Chmielarz.

Dr Kazimierz Krajewski z Oddziału IPN w Warszawie, przybliżając model funkcjonowania Zrzeszenia WiN, powiedział, że cechą charakterystyczną ruchu poakowskiego był od początku brak spójnej koncepcji. – Rzepecki staje na czele gruzowiska po AK. Teren oczekiwał od Centrali czynnego działania, walki w celu samoobrony. Rzepecki był nastawiony spolegliwie i likwidatorem konspiracji. W każdym z trzech obszarów był odrębny model pracy. Mamy działalność o charakterze informacyjno-propagandowym oraz budowę siatek wywiadowczych. W Obszarze Centralnym mamy do czynienia z zachowaniem całych silnych struktur okręgowych, okręg białostocki – 30 tysięcy ludzi, lubelski – 60 tysięcy ludzi. Utrzymuje się model pracy wojskowej, oddziały partyzanckie. Z kolei praca w obszarze zachodnim jest nastawiona na budowę struktur wywiadowczych – opowiadał dr Krajewski.

Zapraszamy do obejrzenia transmisji ze spotkania na IPNtv:

Dziękujemy patronom medialnym: TVP Historia, Radio WNET, „Polska Zbrojna”, „Polska

* * *

Publikacja ukazuje losy najsilniejszej struktury konspiracji antykomunistycznej – Obszaru Centralnego Zrzeszenia WiN. W jego dziejach jak w soczewce skumulowały się wszystkie problemy konspiracji nurtu poakowskiego. Kryzys dowództwa, brak jednolitej, spójnej koncepcji prowadzenia działalności niepodległościowej, faktyczna dobrowolna utrata kontroli nad strukturami terenowymi. Historia Zrzeszenia jawi się w publikacji jako historia koncepcji organizacyjnej wewnętrznie sprzecznej, która w Obszarze Centralnym nigdy nie doczekała się pełnej realizacji.

Książka została przygotowana w ramach centralnego projektu badawczego IPN „Podziemie niepodległościowe w Polsce 1944–1956”.

PLIKI DO POBRANIA

[Plakat \(pdf, 4.05 MB\) 21.02.2019 10:00](#)